

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatásáért
 vagy megőrzéséért nem vállal felelősséget.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A szerb kereskedelmi szerződés.

(K. Ö.) Valahányszor kereskedelmi szerződést akarunk valamely állammal kötni, mindig figyelembe veendő az a körülmény, hogy Magyarország és Ausztria közös vámterületet képeznek. Magyarország agrárállam, Ausztria iparállam. Figyelembe veendő, hogy Magyarországnak csak kezdő ipara van és hogy az osztrák ipar főpiaca Magyarország. A keleti államok általánosságban beszélve, mint mezőgazdasági államok jönnek figyelembe. Ha tehát Szerbiával kereskedelmi szerződést akarunk kötni, Szerbia is arra az álláspontra fog helyezkedni, hogy agrárállam lévén, nyers-termény kivitelének adjunk kedvezményt.

Ezt értjük. Mert Szerbiának a maga álláspontjából igaza van. Azt is értjük, ha Ausztria, mint iparállam a Szerbiával kötendő kereskedelmi szerződésben mezőgazdasági engedményeket akar tenni Szerbiának, úgy gondolkodván, minél nagyobb engedményeket kap Szerbia mezőgazdasági kivitele érdekében, annál könnyebb lesz neki az osztrák iparcikkeket Szerbiában elkelyezni.

Nem értjük azonban azt, hogy a mi ipari érdekeltségeink a szerb kereskedelmi szerződés küszöbén oly hangot használnak, mely lehet, hogy indokolt az osztrák, de nem a magyar iparos szempontjából. Mert gondolja meg a magyar iparos, hogy neki csak akkor van jövője, ha a magyar mezőgazdaság jövőjét is biztosítottuk. Már pedig a belkormányzati intézkedéseken kívül, a leghathatósabb védelmet a vámvédelem nyújtja. Ha egy hathatós agrárvámvédelmen rést ütünk, akkor érzékeny kárt okozunk a magyar mezőgazdaságnak, mit végeredményében az ipar is megérez, mert az iparnak mégis csak legerősebb támasza a bel-földi piac.

Ezek oly igazságok, melyeket mellőznünk nem lehet, hacsak egyoldalú gazdasági politikát nem akarunk csinálni. Holott régi elfogadott közgazdasági elv, hogy csak az igazságos kiegyenlítés politikája képes az országot gazdaságilag felvirágoztatni.

Megrovandó egyoldalúságnak tartjuk tehát, hogy ipari érdekeltségeink olyformán beszélnek, hogy tartsa gráciának Magyarországot és Ausztriát, ha Szerbia

velünk szerződik, mikor igazán nem szorult reánk. A többi közt azt mondják, hogy nekünk Szerbiára, mint export-területre feltétlenül szükségünk van, mert mi kezdetleges iparunkkal másfelé nem is gravitálhatunk, mint Szerbia és a keleti államok felé. Amit mi szállítunk Szerbiába, azt Szerbia másutt is megkapja, nem szükséges tehát, hogy nálunk fedezze textiláru, vas, üveg, bőr, papír, stb. szükségletét. Ne gondoljuk azt, hogy Szerbia, ha mi lezárjuk a magyar-osztrák vámsorompókat, saját zsirjába fog fuladni. Oh nem. Szerbia csakhamar megtalálta feleslegének levezető csatornáját Szaloniki felé és ma már egész rendszeres exportot folytat a nyugati államokkal. Szerbia nyugodtan tekinthet a jövőbe, mi azonban, ha nem sietünk a szerződés megkötésével, bizonyára elveszítjük Szerbiát, mint ipari fogyasztót.

Igy csinálja nálunk az ipari érdekeltség a gazdasági közvéleményt, melyet mi az ipar szempontjából sem tudunk helyeselni. És ennek az egyoldalú felfogásnak támogatására siet a hivatalos ipari érdekeltség is. Ugyanis a magyar kereskedelmi és iparkamarák Budapesten ér-

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Az elsőszülött.

Irta: A. Hedenstjerna.

Mikor az Uristen a halakat szálkákkal, az asszonyokat szeszélyekkel, a férfiakat szenvedélyekkel, Brandenburg határát homokkal teremtette, bizonyosan nem azért történt kizárólagosan, hogy bennünket megbotránkoztasson, hogy emlékeztessen, hogy ez a világ csak egy utszéli állomás a jobb világ felé vezető utunkban.

Ugyanez lehetett a Gondviselés célja és szándéka, mikor azt a természetes valamit kigondolta, amit köznyelven »elsőszülött«-nek neveznek.

Egy szegény apa kétségbeesetten vázolta előttem azokat a kinokat, melyeket az emberfaj e különös példányától kellett átszenvednie.

Tudományos, humanisztikus és szociális érdekből ime közlöm a szegény vértanu kálváriáját, saját előadásában.

A Mindenható és Johnsen földbirtokos kegyelméből csinos, kedves kis feleséghez ju-

tottam és elmondhatom, hogy az észak piszkos-szürke ege még ritkán mosolygott le olyan boldog és elégedett halandóra, mint amilyen én újdonsült házasságom első korában voltam.

Nőm egyik legszeretreméltóbb erénye volt a gondosság és gyöngédség, melylyel dolgozószobámat ékesítette. Valahányszor üzleti utamból megtértem, mindig akadt valamely új tárgy, melyben a fejemet beverhettem, a lábamat vagy a nyakamat kitörhettem, sőt fel is akaszthattam volna magamat.

Mikor egy estén háromnapos utamból hazatértem, hálószobánkban egy idegen nőszemélyt találtam, aki kezében fehér csipkével gazdagon környezett tárgyat tartott kezében.

— Köszönöm, édesem így szóltam a nőmhöz. — Igazán kedves vagy, hogy ilyen csinos, új portöröllel leptél meg. Igaz, hogy nem praktikus, mert a fehér szín nem igen állja a fekete tintafoltokat, de azért mégis disze lesz íróasztalomnak!

Látták volna nőm felháborodását! A mennyezetre emelte haragos szemeit, ökölbe szorította a kezét és lesújtó hangon dörögte felém:

— Nikodémus! Ez a te elsőszülötted!

Beláttam, hogy érzékenyen megsértettem, hűnbánólag bocsánatot kértem és közelebből

megtekinttem — a portörölt. Mindig azt hallottam, hogy az ilyen apró legénykék nagyon szeretik a nyalánkságokat, megkínáltam hát egy szép barackkal, melyet az utról magammal hoztam, hogy behizelegjem magamat a kegyébe.

— Megőrült maga? — kiáltott felém az idegen nőszemély. — Ilyesmit még nem tud a kicsike megemészteni!

— Kicsoda maga? — kérdeztem én.

— Én, a dajka vagyok.

Nőm megindultan feküdt az ágyban és azt kérdezte tőlem, hogy kihez hasonlít a bubi?

— Hm — hml! Hogy kihez hasonlít? Hát — hát — a tengeri rákhoz, pikáns mártással.

— Hát nem látod, hogy tökéletesen a te hasonmásod. Orra, szeme, füle hamisítatlan Petersohu! — mondta nőm sirva.

— No, no, csillapodjál édesem! — És hogy egy kissé érdekessé tegyem magamat, ezt kérdeztem: mikor lesz majd az apró emberke szeme látható? Nőm erre éppen huszontöt percig tartó sirógörcsöt kapott és azzal vádolt, hogy elsőszülöttünket fiatal macskához hasonlítottam.

Arról beszélni se akarok, hogy a dajka a konyakomat fenéig kiitta, a katonavőlegénye

WIKUS

CZUKRÁSZATA ÉS
 CSOKOLÁDE GYÁRI LERAKATA
 NAGYVÁRAD.
 FEKETE SAS PASSAGEABAN.

TELEFON 763.

tekezetet tartottak, melyekben kimondták, hogy ipari exportunk fejlesztése érdekében jelentékeny engedmények lennének kivihetők azon engedmények alapján, melyeket a gabonabehozatali jegyek intézményével és a huszbehozatal kontingensének emelésével a Balkán-államoknak engedélyeznénk.

Más szóval üssünk rést a gabonavámokon (talán csak nem gondolnak az örlési forgalom reaktiválására) és tegyük tönkre a magyar állattenyésztést.

Hát így nem lehet közgazdasági politikát csinálni. A gazdasági érdekek kölcsönös és méltányos kiegyenlítésével igen, de egyoldalú érdekek előtérbe tolásával nem. A törvényhozásra hárul a kötelesség, hogy csak oly szerződéshez adja hozzájárulását, mely az agrárérdekeket kellő méltánylásban részesíti.

A tartalékosok hazabocsátása. Bécsből jelentik: A hadügyminisztérium tegnap elrendelte, hogy megkezdjék a Boszniában, Hercegovinában és Dalmáciában lévő csapatok tartalékosainak szabadságolását. Mig néhány nap előtt elrendelték azoknak a tartalékosoknak rögtön való szabadságolását, a kik a monarchia belsejében esetleg szükségessé váló pótlások céljára hivatottak be, most elrendelték azt is, hogy az összes határországokban lévő tartalékosokat a szállítás lehetőségéhez képest hazaszállítsák, leszereljék és a nem aktív állományba visszahelyezzék. Magától értetődik, hogy itt azok a tartalékosok is beleértendők, a kik már 1908-ban befejezték 3 éves sorhadiszolgálatukat, azonban kivételes szolgálattételre tartattak vissza. A behívott póttartalékosok közül csak annyit tartanak vissza, a mennyi szükséges, hogy a Boszniában, Hercegovinában és Déli-Dalmáciában lévő csapatok a felemelt

drága szivarjaimat mind ellopta, inkább a tárgynál, drága magzatunk kitűnő tulajdonságainál és erényeinél maradok.

Már kora ifjúságában megnyilvánult rendkívüli zenei képessége. Lefekvéskor, este 10 órakor, a hanglétrával, skálázással kezdte, éjjelkor áttért a klasszikus operákra, különféleképpen variálva az a—o—u—i—ü—bűh dallamos motívumait. hajnal felé pedig frivol operette-áriákkal gyönyörködött. Aztán Bülow kancellár szerint, a boldogok álmát aludta.

Vegyes érzelmekkel tapasztaltam azt is, hogy a Petersohn-család jellemzőségeit örökölte; minden kísérlet meddő maradt őt rábírnival arra, hogy zenei gyakorlatait más időszerű helyezésre át, mert meg volt győződve, hogy hangficamításait olyan időben kell értékesítenie, mikor a ház összes lakói otthon vannak és kiváló művészetében gyönyörködhetnek.

A korcsmáros feljött hozzám és így szólt:

— Kikérjük magunknak, hogy kutyáját éjjel a szobájában dresszírozzal

— Bocsnát, nálunk nincs kutya! Az apróságunk szokott néha egy kicsit sirdogálni.

Az alattunk lakó urhölgy a rendőrségnél akart jelentést tenni, hogy cselédünk az egész éjjel a macskát kinezta, a harmadik emeleti ur pedig dörgő anathémát írt egy lapban a wivisekció ellen, melyben kifejtette, hogy az Uri utca 10. számú ház egyik lakója éjszakaiként nyulakat boncol fel.

Ézt persza nem hagyhattam magamon száradni, kénytelen voltam tehát kijelenteni, hogy nem a nyulacska nyafogtak, hanem egy ártatlan kis fiucska, aki vörhenyben szenved.

Az orvosi díjak és gyógyszerári számlák

békelétszámon tarthassák. Az 1909 évi december havában visszatartott 3 évi sorhadiszolgálatát leszolgált legénység aktív szolgálatát 3 fegyvergyakorlatként számítják be, a többi tartalékosét pedig egy fegyvergyakorlatként. Tekintettel a kedvezőtlen szállítási viszonyokra és az aránylag nagy távolságokra, azzal kell számolni, hogy a tartalékosok hazaszállítása hosszabb időt fog igénybe venni.

A képviselőház holnapi ülése. A képviselőház pénteken délelőtt 11 órakor ülést tart. Az ülés csak formális lesz.

A jegyzők kedvezményes vasuti utazása. A községi és körjegyzők tagnap küldöttségileg tisztelegtek Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszternél. A jegyzők arra kérték a minisztert, hogy a jegyzők részére kedvezményes vasuti utazást engedélyezzen. A miniszter megígérte jóakarátát az ügy kedvező elintézése érdekében.

A paktum végrehajtása.

Annyi bizonyos, hogy a magyar belpolitikai helyzet régen volt oly kuszált és bonyolalmas, mint ma. A bankkérdés forszírozása zsákutcába juttatta a koalíciót és a kormányt is. A válság magva abban rejlik, hogy a függetlenségi párt a paktum utolsó pontjának teljesítése: az általános választói jog megvalósítása helyett az aktuális bankkérdést toltta előtérbe és ilyen módon a koalíció szekerét egyszerre a kátyuba zökkentette. Most aztán se előre, se hátra nem tudnak menni vele.

Ilyen körülmények között a hatalom birtokosai olyan megoldási módot keresnek, mely a koalíciót ismét a paktum alapjára helyezi vissza.

Azt állítják, hogy a király azon az állásponton van, hogy minden más kérdést megelőzőleg a paktumot kell végrehajtani, vagyis

összegét diszkrétül elhallgatom. Egyetlen szerve sem működött orvosság nélkül és már-már azt hittem, hogy elsőszülöttünk Európa legnyomortaltabb gyermeke.

De mindenben van átmenet. Csakhamar bekövetkezett az idő, hogy a dajkát és gyerekeselédet mellőzhettük. A fiú éjszakánként jóízűen horkolt és olyan ügyes lett, hogy az enyves fazekat a cipőmbé öntötte és egy harapófogóval óraláncokat gyártott a zongorahurokból.

Azután iskolába került.

Mindig kerültem a tanítókkal való közelebbi érintkezést és most kénytelen voltam a könnyelmű, hanyag kamasz kedvéért, husvét előtt valamennyi osztálytanítójával »per te« poharat üríteni és az egész iskolaszemélyzetet husvét reggelire meghívni.

Hanem azért édes gyermek volt. Mikor karácsony közeledett és látta, hogy édesanyja a nagy takarítást és munkát alig győzi, jólelkűleg segítségére sietett. Ilyenkor a drága olajestményekről a foltokat nagy sárkefével és homokkal ledörzsölte, a nagy asztali órát pedig szappanosvízzel gondosan kiöblítette.

Volt egy agglegény nagybátyám, kinek örökségére nem minden ok nélkül bizton számíthattam. Mikor egyszer nálunk ebédelt és a fiucskaától játszadozva kérdezte: »szereted-e, ha a bácsi gyakran eljön« — azt felelte:

— Egy cseppet se! Mert mikor a bácsi elmegy, mindig azt mondja a papa: hála Istennek, egy felesztendőre megint leráztuk a nyakunkról!

Az öreg erre természetesen megváltoztatta a végrendeletét, én pedig mégyszemű közt olyan komoly értekezletre hívtam meg a fiamat, melyen a szülői iránt tartozó tiszteletéről annyira

meg kell csinálni az új választási törvényt. A bankkérdéssel és a katonai kérdésekkel csak az új népparlament fog majd foglalkozni. Ha pedig a két kormány az osztrák-magyar bank szabadalmának meghosszabbítására nézve nem tud megegyezni, úgy a kiegyezési törvény világos rendelkezései értelmében fenmarad a status quo.

Már most, a válság valószínű lefolyása ez lesz: A Wekerle-kormány a jövő héten lemond, a király a lemondást nem fogadja el, mire a helyén maradt kormány a királyi akaratnak megfelelőleg fel fogja hívni a koalíció pártjait arra, hogy egyesüljenek ismét a paktum végrehajtására és a választási törvény elintézésére. A bankkérdés megoldása úgy van kontempálva, hogy az Osztrák-magyar bank szabadalma 1917-ig meghosszabbítatik.

Politikai helyzet.

Wekerle Sándor miniszterelnök tegnap helyett ma utazott csak Bécsbe, hogy résztvegyen a délután tartandó közös miniszteri értekezleten. Vele utazott Szerényi József államtitkár, aki a közös miniszteri megbeszélésen Kossuth Ferencet helyettesíti. Holnap este térnek vissza Budapestre.

A mai közös tanácskozás a magyar válságra nem függ össze. A román és szerb kereskedelmi szerződésről lesz szó, a magyar válság dolgában csak holnap indul meg a vég kezdete. Wekerle Sándor miniszterelnök ugyanis a holnapi délelőtti tolyamán megjelenik a király előtt és jelentést tesz neki a politikai helyzetről.

Bécsből érkezett tudósításunk szerint a tárgyalások 3 órakor kezdődtek. A román kereskedelmi szerződés teljesen rendben van. — A szerb kereskedelmi szerződés körül nehézségek merültek fel ennek elintézése nagyobb munkát igényel.

meggyőztem, hogy egy hétig sem akart asztalunknál helyet foglalni.

A katonatiszteket sohase szenvedhettem. De mikor a gyerek a nyakunkra nőtt, bálozni kezdett, kinyilatkoztatta, hogy abbahagyja a tanulást és a katonai pályára készül. Szentül megfogadtam, hogy ezt sohase engedem meg; kitagadással, átkommal fenyegettem és bedugtam egy bankirodába.

Három évvel később hadnagyi egyenruhában látogatott meg bennünket, melynek utolsó gombját is velem fizettette meg. Ekkor még inkább hasonlított a vadonutaj portörölőhöz, mint első találkozásunk alkalmával.

Már szinte azt kell hinnem, hogy a Petersohn-féle jellemzőségeit leginkább az ifjú években nyer határozott kifejezést.

Életemben csak egyetlen-egy ellenségem volt, Andersson, a durva, szemtelen, ostoba és faragatlan tuskó.

Tegnapelőtt beállt hozzám a fiam, merően a szemem közé néz és bizalmasan vállamra teszi a kezét:

— Papa, szereted a fiadat?

— Hml Persze, hogy szeretem!

— Akkor kérlek, menj holnap Andersson gyároshoz, mondd meg neki, hogy Elza és én szívből szeretjük egymást, adja nekem feleségül!

— Mi az? Mit beszélsz? Soha! Soha az életben! Hallod? Érted? Soha!

Az elbeszélő hirtelen felugrott helyéről.

— Nos, hova siet ilyen gyorsan? — kérdeztem tőle kíváncsian.

— Megyek Anderssonhoz, beszélök vele a fiam házassága érdekében...

Kompromisszum?

A fuziót némelyek szerint kompromisszum alapján kezdenék. Arról van szó állítólag, hogy a bankkérdésben kompromisszum létesülne, amelynek értelmében az összes pártok belenyugodnának abba, hogy az önálló bank 1917-ig elhalasztassék, de akkor az önálló vámterülettel együtt megcsinándó.

Teljesen beavatott hatvanhetes forrásból arról értesülünk, hogy ez a kompromisszum idea csak idea, amelyet függetlenségi miniszterek szeretnének, de nincs komoly alapja. Az alkotmányért nem hajlandó magát 1917-re már most lekötöni sem a vámterület, sem a bank kérdésében. Azt mondja, hogy elvileg egyiknek másikkal sem ellensége — hozzájárulása attól függ, hogy 1917-ben meg lesznek-e a szükséges feltételek. Most azonban még nem lehet tudni, hogy meglesznek-e. Sokkal nagyobb baj, az, hogy eddigi nyilatkozatok szerint a király sem kapható erre a kompromisszumra, mert ő is azt mondja, amit a hatvanhetesek, t. i. hogy korai dolog állást foglalni arra vonatkozólag, mi lesz az ország érdeke 1917-ben.

A Katholikus Kör zárünnepélye.

— Hangverseny a püspöki palotában. —

Gyönyörű hangversennyel zárta be a Katholikus Kör ideai előadásainak sorozatát. Az a nagy érdeklődés, melyet a közönség a Kör matinéi és estélyei iránt az egész évben tanúsított, fokozott mértékben nyilvánult meg a zárünnepélyen. Ritkán lehet oly nagyszámu és előkelő közönséget együtt látni, mint a minő a tegnapi hangversenyre a rezidenciában megjelent. Ott voltak többek közt: *Glac* Antal főispán, *Radu* Demeter és *Fetser* Antal püspökök, *Sztaniszlavszky* Adolf főügyész, *Széchenyi* Jenő, dr. *Karácsonyi* János, *Grócz* Béla, *Bundala* Mihály, *Spett* Gyula kanonokok, *Erős* Rezső jószágigazgató, *Dús* László, dr. *Hoványi* Géza, dr. *Hoványi* Gyula, *Ránffy* őrnagy, *Sebestha* Ottokár és még számosan közéletünk szereplői közül s nagyszámu, előkelő hölgyközönség.

A műsor első száma egy részlet volt *Vagner* Lohangrin operájából, melyet a megerősített székesegyházi énekkar adott elő. Ez a precíz előadott, pompás énekszám sokat ígérően vezette be a hangversenyt.

Következett *Szalay* Stetánia zongorajátéka: *Schumann* Carneval de Viennejét adta elő azzal a bámulatosan biztos technikával és klasszikus tudással, melyet a közönségnek alkalmas volt éppen a Kör ünnepélyein fokozatos fejlődésben hallani. Mindig gyönyörködtetett tudásával s minden újabb fellépése alkalmával meglepett, hogy még tovább fejlesztette művészi tudását. A közönség viharos tapsaira megtöltötte a programot még *Dohnányi* Humoreszk című szerzeményének művészi előadásával.

Egyetlen hibája, vagy inkább sajnálatos hiánya volt a kath. kör tegnapi gyönyörű szép ünnepélyének: és ez az volt, hogy *Lányi* püspök betegsége miatt nem adhatta elő személyesen dolgozatát, hanem kénytelen volt annak felolvasását másra bízni. *Szilágyi* Dózsa lelkesen olvasta ugyan fel a püspök husvét gondolatait, de a közönség — meg kell vallani, anélkül, hogy *Szilágyi* Dózsa-t a legtávolabbról is bántani akarnánk — csak *Lányi*-t óhajtott volna látni és hallani. No de hisszük, lesz még alkalma *Lányi* püspök urnak kárpótolni közönségünket.

Lányi püspök dolgozatának a címe: *Az élet csillaga* volt. Tulajdonképpen husvét gondolatok az élet iránytűjéről. Figyeljete a csillagokra. Ne menjete lidércény után, mert az mocsárba visz. Sem a természeti ösztön, sem az emberi értelem egymagában nem nyújt biztos iránytűt a földön zarándokoló embereknek. Az isteni igazság, melyre *Krisztus* feláldozása ráütötte a csilhatatlan pecsétet, egyedüli biztos kalauz, mely célunkhoz vezet.

A közönség a beszédet élénken megélelte. A következő programpontra *Ránffy* Ilonka éneke volt: Bizet *Carmen*-éből adta elő *Micaela* dalát. Ez az énekszám meglepetésszámba ment. A nagyközönség *Ránffy* Ilonkában művésznőt ismert meg, a ki biztos intonáció ával, erős, tiszta, csengő hangjával és énektudásával kitűnően tudta érvényre juttatni énekszám szépségeit. A lelkes tapsok és éljenzések voltak a közönség igaz elismerésének tanujelei, úgy hogy *Ránffy* Ilonka kénytelen volt ráadásul a *Katalin* operettből *Katalin* dalát is előnekelni, engedve a szünni nem akaró éljenzéseknek.

Klasszikus szépségű zeneszerzeményt, *Beethoven* IV. trióját adták elő zongorán *Kiss* Nóra, hegedűn *Masalik* József, csellón *Kürti* István. Mindhárom képzett művész, a kiknek egyttese a klasszikus zene tolmácsolására kiválóan alkalmas volt. Precíz előadásuk, kifogástalanul biztos összjátékuk általános, nagy tetszést aratott.

Az ünnepély befejezője, kitűnő csattanója ismét a megerősített székesegyházi énekkar programpontra volt. — *Mascagni* *Parasztbecsületé*-ből adták elő a *Regina Coeli* hatalmas karénekét. — Remek zenei alkotás, hasonló remek előadásban; az énekkar ezzel a számmal valóssággal brillirozott. Impozáns erővel töltötték be a csodás szépségű karének hangjai a rezidencia hatalmas disztermét. Az előadás szépségei, a biztos összetanulás, a vezérszólamok kiemelkedése és ismét beolvadása az egyttesebe valóssággal elragadták a közönséget, melynek viharos tapsaira az énekkar ismételve el kellett nekelnie az egész *Regina Coeli* s ez az ismétlés talán még szebb, megkapóbb volt az elsőnél. Külön-külön kellene megdicsérni az összes szereplőket. Az énekkarban a következők vettek részt:

Soprán: Dr. *Krüger* Aladárné, *Báthory* Ferencné, *Ziffert* Jenőné, özv. *Kovács* Gyuláné, özv. *Requinyir* Edéné.

Alt: *Csipkés* Sándorné, *Ferenczy* Miklósné *Resch* Mihályné, *Korda* Rózsika.

Tenor: Dr. *Krüger* Jenő, *Rózsa* Ambrus, *Szabó* Imre, *Lehoczy* József.

Bariton: *Vidovich* Béla, *Huszár* László, *Bátky* Endre.

Bassus: *Lohermayer* Gyula, *Maróczy* János, *Mendelényi* Béla.

Az elismerésnél külön kell megemlékeznünk *Belezmay* Antal székesegyházi karnagyról, a ki lankadatlan buzgalommal és kitűnő zenei tudással tanította be és vezette az énekkart. Ilyen képzett énekkarnak és ilyen kiváló karmesternek együtt tehetetlen fényes sikert nem aratniok. Bátran elmondhatjuk, hogy párjukat ritkítják az egész országban. Az összes énekszámokat zongorán *Resch* Mihály kísérte, kiválóan biztos technikával; tökéletesen beleolvadt a kíséret az énekbe s mégis éreztük, hogy a kíséretben is egyenértékű tudás és művészet van.

Jelentse ez a fényesen sikerült zárünnepély nemcsak az ideai nagyszerű előadásorozat befejezését, hanem következzenek utána újabb évek újabb sikerei.

A kulturpalota létesítése.

Ugy látszik, a városházán is komolyan neki fogtak a kulturház létesítésének előbbreviteléhez. Már egy ízben elestünk az állami támogatástól, mert Nagyváradon csak beszélünk a a dolgról, de komolyan nem készítettük elő a kérdést. Ha sokáig halogatjuk a dolgot, újból így járhatunk, mert hiába van meg a miniszterben a jóakarát, ha mi magunk nem mozgolódunk s a komoly cselekvés terére nem lépünk.

A törvényhatóság bizottságot küldött ki. Ez a bizottság tegnap tartotta első ülését, amelyről a következő tudósítást adjuk:

Az értekezleten jelen voltak *Rimler* Károly polgármester elnök, *Glac* Antal, *Rádl* Ödön, dr. *Várady* Zsigmond, dr. *Döri* Ferencz, dr. *Váradi* Ödön, dr. *Krüger* Aladár, *Sáfrány* Lajos, *Géczy* Lajos, *Réz* Mihály, dr. *Thury* László, dr. *Adorján* Ármin, *Mezey* Mihály, *Rimanóczy* Kálmán, *Stark* Gyula és *Dayka* Endre jegyző.

Rimler Károly elnök ismertette a kulturpalota létesítése ügyében eddig történteket. A törvényhatóság küldte ki a bizottságot, amelyet kiegészítettek a Szigligeti Társaság kiküldöttjeivel, valamint a zeneiskola ügyében kiküldött bizottsággal. A Muzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelősege értesítette a várost, hogy a közkönyvtár ügyében készséggel nyújt felvilágosítást és támogatást a kultuszminiszteriumban, ahol dr. *Adorján* Arminnal eljárt, a legszívesebben fogadták s tanácsolták, hogy a város azonnal kezdje meg a kulturpalota létesítésében a működést, a terveket, költségvetést készítsék el, a város határozza meg a hozzájárulást s a hiányzó összeget a kormány fedezi. Felvilágosítást kértek, hogy hol vannak hasonló kulturházak. A miniszteriumban azonban kijelentették, hogy olyan kulturház, amilyent Nagyvárad akar, amely egyesítse magában az összes kulturintézményeket, az országban sehol nincs. Az ilyen nagyszabású kulturház létesítését a kormány a legnagyobb mérvben támogatja. Ezek után a további lépések megbeszélését tartja szükségesnek a polgármester; egy minden igényt kielégítő kulturház tervét kell elkészíteni. A mozgalmat dr. *Kazay* Kálmán indította meg. A mérnöki hivatal készített is egy proposíciót.

Rádl Ödön örömmel és köszönettel veszi az előterjesztést. Kétségtelen, hogy nagyobb arányu kulturházra van szükség, amelyben helyet találjon a közkönyvtár, zeneiskola, az irodalmi társaságok, továbbá felolvasási és zene-termek. Köszükség egy nagy arányu kulturház, amely a város fejlődésének is megfelel. Elvileg magtározzák el egy ilyen kulturház létesítését. A tervet és költségvetést készítették el. A kulturház helyét legalkalmasabb a *Széchenyi* régi határhelye. Ez alapon készítsék el a tervet és költségvetést. Lehetne tervpályázatot is kiírni. Ha Nagyvárad ily nagyszabású kulturházat létesít, ezzel lekötölezi az országot, mert erről vehetnek mintát. Azt ő is tudja, hogy Budapesten a terv tetszik s a kormány segélyezni fogja annak kivitelét. Mikor az országos budgetben felvette bizonyos összeget, a Szigligeti Társaság azonnal felírt a kormányhoz s onnét azon biztatást nyerte, hogy Nagyvárad lesz az első a segélyezésnél. A kormány határozza meg az összeget s a Társaság hozzájárul a költségekhez. Sajnálja, hogy Nagyvárad nem részesült a segélyben s most megfordítva áll a kérdés. A kormány járul hozzá a város által megállapított összeghez. A kormány ígéretében azonban meg lehet bízni. A tervet vagy pályázat kiírásával, vagy megbízás útján lehet elkészíteni.

Dr. *Döri* Ferenc olcsóbbnak véli a kivitelt, ha a zeneiskola, közkönyvtár és kulturház kérdése egyben lesz megoldva, mint külön-külön. Könnyen hozzáférhető hely kell e célra. A kérdés tanulmányozására egy kisebb bizottságot küldjenek ki.

Dr. *Várady* Zsigmond céltalannak és szükségtelennak tartja a kisebb bizottság kiküldését.

Elismeréssel van a mozgalom sikere érdekében fáradozókkal szemben s különösen a kultuszminiszter iránt, aki felülről megindította a mozgalmat a kulturházak létesítése iránt. Sajnálja, hogy az első összegből nem jutott Nagyváradnak államszegély, de ennek mi vagyunk az okai. A jövőben ezt ne engedjük megtörténni. Erre reményt nyújt, hogy a polgármester vette kezébe az ügyet, így a 2-ik kategóriából nem maradunk ki. A politikai változás meghozta, hogy azt az eszmét, amit egy évtized óta itt propagáltunk, a kormánynál felvették; újabb politikai változás elsodorhatja ezeket a férfiakat s lehet, hogy akik helyükbe jönnek, más eszméket vesznek fel. A kedvező helyzetet ki kell használni s ezért erőlyesen lássanak az eszme kiviteléhez. A kormány várja a javaslatokat, tervet, költségvetést. Ezeket mielőbb készítsék el s terjesszék fel a kormányhoz. A második kérdés a telek kijelölése.

A magtár helye alkalmas, de a kulturháza ne-hogy kicsire építsék, mint a színházat. A kulturpalotában helyet kell találni a zeneiskolának, könyvtárnak, városi képtárnak és egy nagy előadói teremnek. Nagyvárad városa mondja ki, hogy a magtárt átadja, ez nagy lökést ad a kérdésnek. A nagyterem 600 ülőhelyre készüljön. Végül kívánja, hogy a meglevő városi könyvtárt mielőbb tegyék nyilvánossá. Szoktatni kell hozzá a közönséget.

Rimanóczy Kálmán nem tartja helyesnek, hogy most határozzanak, hanem egy szűkebb bizottság tárgyalja a dolgot. A magtár helyénél alkalmasabb területet is lehet találni. — A szűkebb bizottság kiküldése azért is szükséges, mert programot nem lehet ily hirtelen összehozni. Neki is van egy pár ideája az eszméhez.

Dr *Adorján* Ármin belátja, hogy gyorsan nem lehet a kérdést elintézni, azonban szükséges, hogy a kultuszminiszterhez felírjanak, hadd lássák fent, hogy a kérdéssel komolyan foglalkoznak. Bizottságot küldjenek ki, mert sok dolgot kell elintézni. A telek átadása iránt a tanács tegyen előterjesztést.

Dr *Thury* Kálmán ellenzi az albizottság kiküldését. Bizzák meg a városi mérnöki hivatalt a terv elkészítésével.

Sáfrány Lajos az iskolán kívüli oktatás részére külön helyiségeket és a zeneiskolához hangverseny termet tart szükségesnek.

Dr *Váradi* Ödön külön szobát kíván a Szigligeti reliquiáknak.

Meszy Mihály nem helyesli a gyors megoldást, mert a kérdést csak szűkkörű bizottság tárgyalhatja. A kulturintézményekkel foglalkozók és építő szakértőkből alakítsanak bizottságot. Az ilyen dolgoknak a tanácsból kellene kiindulni, nem a társadalomból. A bizottságban is helyt kellene foglalni a tanács tagjainak. Ha jól csinálják, gyorsan meglehet oldani a dolgot. A kiküldendő szűkebb bizottságot még a helyre nézve sem kötné meg.

Dr *Várady* Zsigmond azért ellenzi a szűkebb bizottságot, mert elposványosodik a kérdés.

Rimler Károly polgármester szerint az indítványok tedik egymást. A tanács kezébe vette az ügyet s most a hallott vélemények figyelembe vételével tervvázlatot és költségvetést készít a főmérnök. Mindent elkövetnek, hogy a kérdés megoldást nyerjen. Az indítványok felett nem kell határozni. Ezt a kérdést a város ki nem engedi a kezéből.

Rimanóczy Kálmán indítványozza, hogy a tervvázlat alapján pályázatot hirdessenek a tervekre.

Az értekezlet megnyugvással vette a polgármester kijelentését. A tervet, költségvetést elkészítették s feliratot küldenek a miniszterhez, hogy a város kezébe vette az ügyet.

Ezzel véget ért az értekezlet.

A forradalom Törökországban.

Ultimátum a fölkelőknek.

Konstantinápoly, április 14. A hádtestparancsnok a hadügyminisztériumban három-négy zászlóalj és 22 ágyut gyűjtött össze. Hü maradt továbbá majdnem az egész lovas-ság, amely azonban nem teljesen megbízható. Az ultimátum, mit a hadtestparancsnok a zendülőkhöz intézett, hogy adják meg magukat, hatástalan maradt, miután azok tudatában vannak erejüknek. Aggodalomra adhat okot a fokozott vallásos hangulat és ennek megnyilvánulásai a mohamedán papság és szofták körében, valamint a csöcselék részvétele a mozgalomban.

Konstantinápoly, április 14. A külvárosokból folyton újabb csapatok csatlakoznak a fölkelőkhez. Mindenfelől és folytonosan éltetik a szultánt.

Az új nagyvezér.

Konstantinápoly, április 14. Tevfik basa kinevezését a zendülők nem ismerik el. Egy katona és egy pap az imént megjelentek a *Yeni Gazetta* igazgatójánál és kijelentették, hogy a zendülők megbizásából azok határozatait kell közölniök a Jildizszel. Ez idő szerint tárgyalások vannak folyamatban ama személyekre nézve, akik közül a nagyvezér kinevezendő volna, vagyis ugyanolyan állapotok vannak, mint a janicsárok idejében.

Konstantinápoly, április 14. Az imént nevezték ki Tevfik basa volt külügyminisztert nagyvezérré. A hadtestparancsnokot elmozdították és helyébe Juver főparancsnokot nevezték ki.

Harc a csapatok közt.

Konstantinápoly, április 14. A közölt irádó közzététele után a felkelők mindenfelé üdvölvéseket adtak, ami 1 és fél óráig tartott. Mintegy 300.000 lövés történt, köztük néhány gépfegyver és ágyulövés is. Az volt az általános vélemény, hogy a fölkelők és a többi csapatok harcban állanak egymással, ami nagy izgalmat és részben pánikot okozott. A fölkelők ezután csapatonként kaszárnyáikba vonultak.

A török igazságügyminiszter meggyilkolása.

London, április 14. A Times jelenti Konstantinápolyból: A török kormány, úgy látszik, tudott a mohamedán unióból kiindult nagyszabású mozgalomról, de megelégedett azzal, hogy védelmi intézkedéseket tett. A tisztek figyelmeztették a legénységet, hogy készen kell állaniok arra, hogy esetleg népgyülekeket kell majd erőszakkal feloszlatniok. Mukdar pasa kiadta a parancsot, hogy szükség esetén löni is kell a szeffákra és polgárookra. Ez adta meg a végső lökést a zendülésre. A hír kaszárnyáról kaszárnyára járt. — Napfelkeltekor a katonák egy albán káplár és Kund Bodsza a mohamedán bizottság egy tagja által vezetve, Isafiát mecset köré gyűltek, megszállták a parlamentet és a táviróhivatalt, néhány táviróvezetékét elpusztították, több tisztelet elfoglalt és elfoglalták a hidat, melyet órákon át megszállva tartottak, hogy a csapatmozdulatokat Perából megakadályozzák. A katonák ezután két, az ifju-török bizottsághoz tartozó tisztelet meggyilkolták. Ami-

kor Hilmi pasa tíz órákor a portán megjelent, már csak négy, a hadügyminisztériumban állomásozó zászlóalj és valami tüzérség tartotta meg a hűséget, míg a többiek elszaladtak. Hilmi pasa nem akarta magára venni az erőszakos beavatkozásért a felelősséget és a Yildizpalotába ment, — hogy beadja lemondását.

Három órákor Mukdar pasa egy század ulanust küldött a parlament előtti térre, de a legénység a levegőbe lőtt és kevéssel rá Marzim igazságügyminisztert, miközben Perába ment, meggyilkolták és az öt kísérő tengerészeti minisztert egy szuronydöfessel megölték.

Négy órákor Izmail Komal bég képviselővel a Yildiz-palotába ment és rávenni igyekeztek a szultánt, hogy alakítson Kiamillal és Nazimmal új kabinetet, a szultán azonban ugylátszik úgy döntött, hogy Jewfal pasa legyen a nagyvezér és Eheden pasa hadügyminiszter. A döntés csak késő este történt. Közben egyre több katonaság gyűlt a parlament köré és a szabadság éltetését lassanként ez a kiáltás sokáig éljen Abdul Hamid szultán mindjobban kiszorította. Nyolc órákor több száz ember hamidie és lovas-ság a szultán lelkes éltetése közben átlovagolt a skutarii hidon. Sztambulban sokat lövöldöztek és éjjélkor a puskatüzelés Galatába és Perába is áterjedt. A szultán a katonáknak teljes amnesztiát adott. Az áldozatok száma, úgy látszik, jelentékeny.

Bulgária mozgósítás előtt.

Berlin, április 14. A *Daily Mail* jelenti Szófiából: A minisztertanács nem döntött a mozgósítás tárgyában. A katonai intézkedések mérve attól függ, hogy Európa a török zendüléssel szemben milyen álláspontra helyezkedik. Bulgária el van rá határozva, hogy függetlenségének a kérdését tovább nem hagyja eldöntetlenül. Bulgária valószínűleg egy a hatalmakhoz intézendő közleményben fel fogja hívni a figyelmet a törökországi állapotokra és függetlenségének elismerését Törökországra való tekintet nélkül fogja követelni.

A hangulat Belgrádban.

Belgrád, április 14. A törökországi forradalom híre itt óriási szenzációt keltett. Letört remények keltek új életre és akadnak sokan, akik azt hiszik, hogy a forradalommal egy új háború magva el van vetve. Tekintettel Bulgária hadikészülődésére, Szerbia sem lesz abban a helyzetben, hogy lemondjon határainak védelméről.

Törökország és a balkáni kérdés.

Pétervár, április 14. Itt előrelátták a konstantinápolyi veszedelmeket. Azt mondják, hogy minden pillanatban nagyon rossz hírek érkehetnek. Pánszláv körök remélik, hogy Oroszország most beavatkozhat fegyveresen a balkáni kérdésbe.

Berlin, április 14. Konstantinápolyból számos család vasuton és hajón menekül.

Páris, április 14. Pétervári magántáviratok szerint a konstantinápolyi forradalom azért támadt, mert Hilmi pasa és a hadügyminiszter ellenségei azt a hírt terjesztették, hogy a kor-

mány a teológiai iskolákat be akarja zárni és a zajongó szoftákat száműzni akarja. Azt is híresztelték, hogy Haszán Fémi gyilkosa a titkos alapból 1000 frtot kapott. A párisi török nagykövetségen az, hiszik, hogy a kormánynak sikerülni fog a katonákat észre téríteni.

Konstantinápoly, április 14. A helyzet látszólag kedvező formulát öltött. A lázadásnak 42 halottja van, ezek között vannak azok a tisztek is, akik a katonákat nyugalomra intették. A szultán a lázadónak megkegyelmezett.

Katonaszökevények.

Nagy szenzációja van *Hosszuasó* községnek, hol 12 embert, kik már valamennyien betöltötték a 28 évet s több gyermekes családapák, tartóztatott le a csendőrség, véletlen folytán bebizonyosodott róluk, hogy valamennyien régi katonaszökevények, kik eddig képesek voltak eltitkolni szökésüket.

A letartóztatás nagy feltűnést keltett az egész járásban már csak azért is, mert a szökevényeket összekötözve vezették Tenkére, hol vizitálás alá vetették őket s közülök ötről oyomban kimondották, hogy *»tauglich ohne Gebrechen.«*

Részletes tudósításunk a következő:

Dán Vaszali magyarcsékei lakos valami korcsmai összeszólalkozás miatt esküdt ellensége lett a szomszédjának s mivel az már előzőleg is több borsot tört **Dán Vaszali** orra alá bosszút esküdt.

Levélben értesítette a magyarcsékei előjáróságot, hogy indítson nyomozást, mert igen sok katonaszökevény tartózkodik a járásban. Az előjáróság tényleg kutatni kezdett s letartóztatták **Dán Vaszali** szomszédját is. Azonban a nyomozás, hogy hogynem figyelmeztette a tenkei főszolgabírórságot is s a járásban szintén kutatni kezdtek.

Hosszuasó faluban váratlan eredményre jutottak. 12 egyénre bizonyult rá, hogy katonaszökevények. A tizenkettő közül 7 cigány és 5 oláh van. A csendőrség letartóztatta a szökevényeket s megkötözve kísérték be Tenkére a sorozásra. Az elfogottaknak nagy családja siránkozott az eseten, mert bizony kemény büntetés vár a bűnösökre. Kiket besoroztak azok 3 év helyett 5 évig fogják a katonai mondurt viselni, természetesen a legkeményebb szolgálattevésel. A többiek pedig büntetés alá esnek.

Érdekes ez az eset, mert alig fordul elő az ilyesmi manapság, mikor oly nagy a katonakötelesek ellenőrzése. Hogy mégis előfordult ily tömeges kibujás, annak az az oka, hogy részint az oláh pópa vezette rendetlenül az anyakönyvvezetést annak idején, részint hogy a 12 közül 7 korbórló cigány volt s így ki tudja hol lettek bevezetve az anyakönyvbe. Talán a fűzfa alatt.

A Tenkén megtartott sorozásra bekísérte a 7 cigányt az egész karaván s mikor megtudták, hogy bizony 3 cigányt is bevettek katonának, éktelen szitkozódásban törtek ki. A csendőrségnek szuronyok között kellett kikergetni a cigányokat Tenkéről, mert féltős volt, hogy nagyobb bajt is csinálnak.

UJDONSÁGOK.

Tájékoztató.

Április 14. Kath. Kőr záróünnepélye a püspöki palota disztermében d. u. 5 órakor.

Április 18. A Biharmegyei Közművelődési Egyesület közgyűlése d. e. 11 órakor.

Előfizetési felhívás.

A tisztességes irodalom pártolása mindaddig üres jelszó marad, míg a közönség akarata tartalmat nem ad neki. Kezdeni kell pedig azal az irodalommal, amellyel mindennap érintkezünk: a hírlapirodalommal.

Százezer koronát jóval felül halad, a második százezerhez közeledik az az összeg, melyet a központi katolikus sajtó támogatására a Sajtóegyesület eddig összegyűjtött. — Ilyen összegre a vidéki sajtó nem számíthat. De arra feltétlenül szükség van, hogy alapítvány helyett előfizetőkben gazdagítsuk azt a sajtót, melyet bátran tehet asztalára a család.

Lapunk a keresztény magyar családok újságja. Mindent megírni, de úgy megírni, hogy ne kelljen a lapot szégyenkezve elrejtetni: ezt az elvet már akkor követtük, amikor még a társadalom nagy része nem is sejtette, minő méreg a pornografia s mily erős harc lesz szükséges annak leküzdésére. A mellett politikai irányunk vezéreszméje a független, keresztény, dolgozó Magyarország. Szent László városában Szent László virágzó Magyarországa lebeg előttünk ideálként.

Kérjük olvasóink támogatását, lapunk hatós terjesztését. A *kiadóhivatal*, melynek vezetését *Csávássy Gyula és fia* vették át, mindent elkövet a lap megfelelő kiállítása és pontos szétküldése körül s támogatja a szerkesztőket nehéz munkájában. A kettőiek munkája azonban csak akkor vezethet sikerre ha harmadiknak beáll a munkába a legerősebb fél: a közönség.

A közönségért dolgozunk a közönséggel ehhez kérjük mindnyájunk támogatását.

Lapunk a legolcsóbb a helyi nagyobb lapok közt; előfizetési árai a lap homlokán olvashatók.

A Tiszántul szerkesztősége és kiadóhivatala.

* **Kinevezések.** Dr *Kármán* Elemér nagyváradi kir. alügyész jelenlegi székhelyén ügyészsze nevezetett ki. — A vallás és közoktatásügyi miniszter *Csily* Kálmán nagybárdi és *Szilka* Széver szakadati áll. elemi iskolai tanítókat, jelenlegi állomáshelyükön igazgatótanítókká nevezte ki.

* **Nyári menetrend a villamoson.** Holnaptól kezdve a villamosvasuton a nyári menetrend lép érvénybe. Eszerint a kocsik reggel 6 órától este 10 óráig közlekednek, s a Szent László tér—Kert-utcai kocsik egészen a Rhédey-kertig fognak közlekedni. A Nagyvárad p. u. — Kolozsvári-utcai vonalon, — valamint a Nagyvárad p. u. — Teleki-utcai vonalon a fennálló menetrend továbbra is változatlanul marad. *Az igazgatóság.*

* **Himlőoltás.** A város területén hivatalból eszközözendő védhimlőoltásokat a városi tiszti orvosok május hó 2-ától kezdve minden vasárnap délelőtt 9—11 óráig a tűzoltó lak-tanya nagytermében fogják megtartani. Ezen oltásra elviendők minden gyermek, életének első évében és minden gyermek, ki 12 ik élet-évet betöltötte s az utolsó 5 esztendőben valószínű hóllyagoshimlőt nem állott ki. Felhívja a rendőrség a város közönségét s különösen a szülőket, gyámokat, kereskedőket és iparosokat, hogy a még be nem oltott, vagy újraoltásra kötelezett gyermekekkel, illetve tanoncokkal a jelzett helyen és időben annál is inkább megjelenjenek, mivel e nembeli mulasztásukért az 1887 évi XXII. tc. 11. § a alapján 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel bünteti őket a rendőrség.

* **Öngyilkos nyomorék.** Derecskei tudósítónk írja, hogy kedden reggel Szilágyi Imre nevű 28 éves legény felakasztotta magát az istállóban és meghalt. Tettének oka az volt, hogy a nyáron szénagyűjtésnél szerencsétlenül járt s mindkét lábára nyomorék lett.

* **A »birodalmi« kongresszus.** Húsvét vasárnapján piros kokárdás emberek lepték el a váci utcai új városház környékét. A »hatalom« és »tőke« által épített székház szőnyegén illő tisztelettel ballagtak fel a szociáldemokrata pártkongresszusra kiküldöttek, s mint a szociálista dal mondja: »Föl szociálisták!« fölmentek a díszes márványterembe. A pártvezetőség hónapokon keresztül izzadt és dolgozott azon, hogy a vidég »gutgesint«, neki megfelelő küldötteket válasszon, mert közeleső volt az, hogy a pártvezetőséget kibuktatják. A vidék szubvencionált titkárai és lapjainak szerkesztői a központi vezetőség szándékát végrehajtották s úgy dolgoztak, hogy bármely polgári párt megirigyelhetne volna ezt a »kormánypartí« működést.

A magyarországi szociáldemokraták ezuttal is hozattak egy reichsráti képviselőt, Winarsky Lipótot, a ki pimasz hangon beszélt Magyarországról. Ezt mondta:

— Ausztriára hátrányos, ha a magyar munkásság elmaradt. Műveletlen és kulturálan néppel, országgal nem lehet közösségben.

A pártvezetőség jelentését a pécsi és kanizsai küldöttek bíralták erősen. Azzal vádolták a pártvezetőséget, hogy elpolgáriásodott s azokkal szűri össze a levelet, akik a munkásság ellenségei, ellenben a néppel nem törődnek, csak a kávéházban ülnek. Hibáztatják, hogy a választói jogért feláldoz a pártvezetőség mindent, s a munkásság gazdasági megerősítéséért mit sem tesz.

A párttagitáció kérdésénél a nemzetköziség ellen emelkedtek erős hangok s a pécsi küldött a földmunkások elhanyagolását vetette a pártvezetőség szemére. A vezetőség itt súlyos bírálatot kapott s Jászai Samu sürgette, hogy a pártvezetőség és a szakszervezetek választassanak el egymástól, a mi a hatalmi kérdés megoldására fog vezetni.

Kemény bírálatban részesült a Népszava és a Szocializmus is. A pártvezetőség választásánál négy tag esett áldozatul az elégedetlenségnek s négy új tag jutott be.

* **Halálozás.** Nagyvárad egyik derék iparos polgára: *Juhász* Benedek csizmadiamester tegnap éjjel, rövid szenvedés után, 55 éves korában elhunyt. Kedden este az ipartestületbe igyekezett értekezletre, az uton azonban hirtelen rosszullet fogta el. Visszafordult s hazatért lakására, ahol állapota rohamosan rosszabbodott s éjjel 12 óra után meghalt. Az elhunyt közbecsülésben állott iparostársai előtt; előjárósági tagja volt az ipartestületnek, al-elnöke a csizmadia szakosztálynak, ellenőre a ref. körnek s a 48 as népkörben is tevékenyen működött mint választmányi tag. Temetése április 15-én, csütörtökön délután fél 4 órakor lesz a Beöthy Ödön-utca 68. sz. házból.

* **Pénzütemzeti tisztviselők értekezlete.** A Biharmegyei Pénzütemzeti Tisztviselők Szövetsége ma esütörtökön délután 6 órakor a Biharmegyei Tagarékpenztár helyiségében a tervbe vett Budapesten tartandó kongresszus és az önálló nyugdíjszövetkezet megbeszélése céljából értekezletet tart, melyre a t. tagokat ezuton is meghívja az ügyvezetőség.

* **Az osztályorsajáték húzása.** Az osztályorsajáték tegnapi húzásán a következő nagyobb nyeremények lettek kihuzva:

70.000 koronát nyert: 68990.

10.000 koronát nyertek: 1000 63207.
5000 koronát nyertek: 51349 53352 75890
90251 100275.

2000 koronát nyertek: 43480 44877 47435
50892 57930 71063 79271 95825 103057
108540 108876 112456.

1000 koronát nyertek: 1575 4055 12127
13349 15137 16835 19299 21015 21202 24423
25354 26593 32891 32891 32993.

A többi kihuzott számok 500 és 200 koronát nyertek.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Szerda: Boccaccio.
Csütörtök: Csöppség. (Hovsi Gusztival.)
Péntek: Francián.
Szombat: Csöppség. (Díósi Nusival.)
Vasárnap délután: Aranyvirág, este: Bolond.
Hétfő: A miniszter előszobájában, Ruhin orvos (Mándoky Béla jubileuma.)

EGYESÜLETEK.

A Fekete-Körös vizsabályozó társulat tegnap tartotta Nagyszalontán rendes évi közgyűlését Tisza Kálmán gróf elnöklése alatt. Jelen volt az értekezleten Tisza István gróf is. A közgyűlésen tudomásul vették a választmányi előterjesztéseket, melyek a társulat fokozatos fejlődését és eredményes működését tanúsították. Új tagul a választmányba az elhunyt Kovács Béla helyébe dr. Krüger Aladár püspökségi ügyészt választották meg.

TÁVIRATOK.

A király és a német trónörökös Budapesten.

Budapest, április 14. A Zeit értesülése szerint a király április 24-én érkezik Budapestre, a hol tömeges kihallgatás lesz. A királyt budapesti tartózkodása alatt megfogja látogatni a német trónörökös, aki Romániából jövet utazik Budapestre. A német trónörökös 27-én látogatja meg a királyt.

Nagy tifuszbajrárvány Tatabányán.

Tatabánya, április 14. Itt a tifusz nagy arányban lépett fel. Eddig 8 ember halt meg, betegen fekszenek 500-an. Az iskolák be vannak zárva. Az orvosok intézkedéseinek fogantatását 32 csendőr őrzi ellen.

Náday meghalt.

Budapest, április 14. Náday Ferenc az országos hírvé szinész, kinek állapota tegnap délelőtt javult, tegnap este meghalt. A temetés pénteken lesz a Nemzeti-színháztól.

A katonatisztek váltója.

Budapest, apr. 14. A hadügyminiszter szigorú rendeletet adott ki a katonatiszteknek a váltó aláírások tárgyában. A miniszter a rendeletben megtiltja a tiszteknek, hogy egymásnak váltót írjanak alá. Az e fajta szivességeket csakis előzetesen bejelentett kérések után tehetik, természetesen csakis az esetben, ha azt a hadügyminiszter megengedi. A rendelet megszegőit azonnal el fogják bocsátani a katonaság kötelékéből.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, április 7

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt. —	—	10.38
Rozs okt. —	—	8.96
Zab májusra —	—	—
Zab okt. —	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul. —	—	6.69

Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, április 7

Osztrák hitelrészvény	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	748.—
Leszámitoló bank	—	743.75
Rimamurányi	—	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	—	692.25
Közuti vasut	—	552.—
Városi villamos vasut	—	269.—

Hivatalos árfolyamok

A budapesti áru- és értéktözsde 1909. április 7

Magyar arany járadék 4 száz.	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 1. sz.	—	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	95.50
Osztrák járadék papirban	—	186.—
Osztrák járadék ezüstben	—	145.—
Osztrák járadék aranyban	—	97.25
Osztrák korona járadék	—	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	—	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	—	197.50
Magyar hitelbank-részvény	—	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	—	730.—
Magyar hitelrészvény	—	748.—
London vista	—	631.50
Páris vista	—	689.50
20 márkás arany	—	23.51
20 frankos (Napoleonder)	—	19.02
Német birodalmi márka	—	117.96
Magyar nyereséj sorsjegy kölcsön	—	93.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	94.50

REGÉNYCSARNOK.

FALUSI TÖRTÉNET.

VIG REGÉNY.

Írta: Faragó Béla.

(Folytatás.)

29

Szegény teremtés! örökös alvajáró, míg a földön van, akkor kellene felköltöni, ha magasabbra repül, leesik az ébresztőre, nyakát törli. Megmentésére egy út van, ha becsületes szerető karok fogják fel.

Nem hitte, hogy ezek a karok olyan közel vannak. Nem ismerte, mi rejlik térjében... Barnabás a készlet nem szeretete, maga akart új világot teremteni.

Tudta jól, hogy ennek a láznak a mi honát elfogja, legmagasabb fokig ki kell fejlődni s csak ekkor lehet a gyógyításhoz készülni.

Lesz-e sikere? kétes...

Ember tervez — isten végez, s istennek sokszor munkatársa a sors is... Ő, Barnabás a magát elvégezi, figyelemmel kíséri az egész társaságot és keres magának valakit, a ki majdan kellő időben segítkezzék.

Melyik lehet ez a sok közül?

Leghangosabban mer beszélni Stanci néni. Nem keres válogatott kifejezéseket. Kimondja a mi az ajkára jön. Ez az ő szövetségese. A hogy a néni maga magát gyakran kifejezi, nem szereti a kovász nélkül való kenyeret. Első sorban is örökdió a kovász felett, mert ha a néni elveszti, úgy menthetlenül leszakad az egész épület...

Stanci néni rosszul érezte magát. Háza tagjai másként jártak, másként beszéltek, másként tettek. Nevelésbe vette valamennyit, beleértve őt is az urhatnamság sántájá. Az étkezésben is változás állott be. Ő valóságos vizsgálatot akart letenni az uri szakácskodásból. Nem perelt már, mert az nem illik. Nem önmagát szidta a tükör előtt. A rektorra kiáltott nagyobbakat, ha négy szem közé kapta s a rektorok ebből új jövedelemforrás nyílt. A háztetőn, butorokon, képeken, falon, földön mindenütt ezt a tilalmat olvasta: nem illik...

Julcsa, a szolgáló is megváltozott, cipőt húzott, hosszabb ruhát, harisnyát viselt. Tettszett neki, hogy gazdái a tekintetes cimből kivedlettek s a nagyságos titulussal kendőzték magukat... Ő sem szolgáló többé, de szobaleány s az öregbéresné Panni leányát kezdte alkalmazni a mosogatáshoz. A kocsinak kiadta az utat és nyájasabban mosolygott a sekrestyés szabólegény fiára.

Barnabás már élt abban a világban, hova most Móni bácsiék készülnek. A nagyzás hidegláza őt is gyötörte s egy olyan árokba bukott, a hol zuhanás közben felébredt, és erkölcsi csömörrel töltötték el az efféle hóbortok...

Figyelmes szemlélő, ugyszólván naplővezető volt, de többnyire félrevonult, hogy saját maga javításával töltse idejét.

Nem volt anyja. Sem dajka, sem tündérmeséket nem hallott. Atyja féltette s örökké mellette ült. Gyermekek játéka, ártatlan tréfák, gyengéd pajkosságok ismeretlenek reá nézve.

Arra a meggyőződésre jutott, hogy ezt a kort neki szükséges átélni gondolatban és álmában. A börtönbeli rabot is javítja ez, hát még őt, ki csak közel járt e bűnhöz... Azután úgy vélte, nem lesz fölösleges mezei munkával, kertészettel foglalkozni...

Móni bácsi egy este előhozta, hogy az ő kedves Domokos öcsöce mi akarna lenni?...

— Én kedves bátyám egyszerű paraszt ember...

— Te györgyési Parázs Domokos paraszt akarsz lenni? Tudod e, hogy az lehetetlen?

— Miért kedves Móni bátyám?

(Folyt. köv.)

A szerkesztőnéni tisztelettel

Dr. VUCSEKES GYULA.

ANGIQUARIUM
Rákóczi-ut 10.
NAGYVÁRAD.
BENKO
Mindenféle
könyvet
olcsón
ad és vesz.

Pártoljuk a helyi ipart!
Tanulók felvételnek
Telefon 491. szám

**Eredeti saját gyártmányu
ESSLINGENI FAREDŐNYÖK**
Acéllemez görredőnyök, vasszerkezeti munkák, vasrácsok,
tűzhelyek, sirkerítések, csavarárúk, épület vasalások stb.
kizárólag **Szántó Dezső** mű- és épület lakatosnál
Szent János-utca 25. szám = Versenyképes árajánlattal szívesen szolgálók.

Pártoljuk a helyi ipart!
Tanulók felvételnek
Telefon 491. szám

**Nagyvárad város
VILLAMOS MŰVE**
Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított **dr. Just-féle
Wolfram lámpát**
melynek áramfogyasztása az izzólámpával szem-
ben **75 százalék megtakarítást** mutat fel. 40
gyertyás **Wolfram lámpa darabja 4.50 kor.**
100 gyertyásé **7 kor. 50 fill.**
10 drb. egyidejű vételnél 10% eng.
Sima izzólámpa dbja 72 fillér,
tehát 5 százalék kartell áron alul.
Mindennemű **izzólámpa különlegességek,** fény-
képes z-l ámpák, ugyancsak 5 százalékkal
kartell áron alól kaphatók.

**Csillárok,
ívlámpák**
állandóan nagy választékban kapha-
tók a villamos telepen külön e
célra épített nagy
← **csillár-raktárunkat** →
megtétekintésre ajánljuk.
Ugyanott állandóan raktáron tartunk
villamos motorokat
1. léőről 12 léőről minden nagyságban

Elvállaljuk
és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítá-
sát, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szál-
litását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat
a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514. Főszerező telefonja 55. sz.
Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

**MEGLEPŐ,
SZINTE CSODÁLATOS
GYÓGYEREDMÉNYEK**

**PAPTAMÁSI
LITHIUM-GYÓGYVIZ**

gyomor-, vese-, hólyag- és
bélbántalmaknál, valamint
asthma, bronchiale, kösz-
vény és húgysavas diathe-
sis eseteiben.

Kapható **Wurst Bertalan**
fűszer, csemege- és ásványvíz ke-
reskedésében N.-Várad Rákóci-ut 7.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám

Művek
folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:
izléses kivitelben
mindennemű
nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.
Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

**Levélfejek,
számlák, falragaszok,
báli meghívók,
tancrendek, étlapok,
naplók,
palackfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok**
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok
raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Belépési felhívás a 6-ik évtársulatba.

A Belvárosi Takarékpénztár kebelében alakult **Belvárosi Takarékos és Hitelszövetkezet** minden év január és július elsején egy-egy három évig tartó új évtársulatot nyit. Mindenki tetszés szerinti számban jegyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után hetenként 20 fillér fizetendő, melynek összege a három év elteltével a felmerülő endő haszonnal együtt fog az üzletrészeseknek visszafizetelni.

A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani s a tagok hiteligenyit kielégíteni. Szövetkezetünk tehát amellet, hogy a takarékoság ügyét szolgálja tagjainak betéteik négyötödrésze erejéig kölcsönt is nyújt.

Felvételidij üzletrészenként 10 fillér s az első betét befizetésekor mindenki megkapja a saját nevére kiállított betéti könyvecskéjét.

Vidéki tagok a heti befizetéseiket befizetési lapok útján teljesíthetik.

Szövetkezetünk igen tisztelt tagjait, valamint mindazokat, kik szövetkezetünk tagjai óhajtanak lenni felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti helyiségünkben (Rákóczi ut, Barts—Óvári palota) bármikor jelentkezni sziveskedjenek.

A Belvárosi Takarékos és Hitelszövetkezet igazgatósága.

Házi kenyér!	
A legjobb házikenyer	
fehér, félféher és barna, továbbá tiszta rozs- kenyer ma a	
legolcsóbb	
:: árban kapható ::	
KERT-UTCA 6. SZ.	
SCHÖN LIPÓT péküzletében.	
1 kiló kitűnő házikenyer 15 kr.	
!! Minden kenyér házhoz szállítatik. !!	
Házi kenyér!	

Magyar királyi államvasutak üzletvezetősége Kolozsvárt.

12084—1909. III. szám.

HIRDETMÉNY.

Tekintettel a Nagyvárad állomáson folyó bővítési munkákra, valamint a szállítványok lassu elfuvarozása miatti rakhely hiányra, a forgalom megakasztásának elkerülése érdekében kénytelenek vagyunk kereskedelmi miniszter nr. Öngyméltóságától április 2-án kelt 30541. sz. előzetes jóváhagyásával folyó évi április 10-től számítva további intézkedésig az alábbi korlátozásokat életbe léptetni.

1. A Nagyvárad állomáson leadásra kerülő szabadban raktározó kocsi rakományu árúk fekbérmentes ideje 48 órára leszállítatik.

2. Ugyanezen árúk fekbére a díjszabásszerű 0.4 fillérről 1.2 fillérré felemeltetik.

Saját érdekükben is kérjük a feleket ezen árúk lehető gyors elfuvarozására.

Kolozsvár, 1909. április hó 6-án.

Az üzletvezetőség.

A Biharmegyei Takarék pénztár

zálogháza

e hó 21-én

árverést tart.

Kéretnek a felek zálogjegyeik rendezésére.

Egy

jó házból való fiu

tanulónak fizetéssel

felvétetik

a Szent László nyomdában.

Félix gyógyfürdő.

■ Téli és nyári gyógyhely Nagyvárad mellett. ■

Európa leggazdagabb forró kénes hőforrás, viz hőfoka 50° Celsius. Gyógyjavallat fürdő alakjában, csusz (reuma) és köszvény ellen. Női betegségeknel, idült méh és petefészek gyulladások, méh-hurut, medencebeli sejtiszóvetlob és izzadmányoknál. Ivógyógymód alakjában, idült gyomorbántalmaknál, makacs székrekedésnél, máj és epehólyag betegségeknel, sárgaság és epeköveknel, meglepő gyógyhatás. Tükör, kád, mór, szénsav és **Izlap** fürdők.

1908 évben 8600 állandó fürdővendég.

Állandó fürdőorvos, állandó gyógytár, 250 kényelmes lakó szoba, kitűnő vendéglők, jutányos étlap árak, állandó elsőrendű cigány zene, vasárnaponként katonazene, tennis pálya, gondozott sétautak 200 holdas park. Május 1-től 16 vonat közlekedik naponta. Posta, távirda, interurban telefon.

Curtaxe és zenedij nincs! — Prospektust küld az igazgatóság!

MAGYAR BANK

részvénytársaság NAGYVÁRADON Fekete-Sas palota.

Üzletfeleink érdekében egy nagyobb fővárosi jelzálogbankkal állandó összeköttetésbe lépvn, abban a helyzetben vagyunk, hogy

nagyváradai házakra,

továbbá Biharmegyében levő földbirtokokra kedvező feltételek mellett

10, 20, 25, 40 vagy 50 éves

törlesztéses kölcsönöket adhatunk.

Már bekebelezett 6 százalékos vagy ezt meghaladó kamatozásu kölcsönöket

olcsóbb kamatu

törlesztéses kölcsönre bélyeg- és illetékmentesen átváltoztatunk.

Mindennemü felvilágosítással intézetünk jelzálog osztálya készségesen szolgál.